

Поняття контролю та його складові елементи

Аліна Жевлак,

здобувачка освітньої програми

«Фінанси, банківська справа та страхування»,

Фахового коледжу групи ФІН-22к,

ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна,

e-mail: ZhevlakAS@krok.edu.ua

Ганна Пазєєва,

заступник завідувача кафедри «Кафедра управлінських технологій»,

ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна,

e-mail: pazeevaa@krok.edu.ua,

ORCID: 0000-0002-6557-6890

Актуальність теми. В умовах сучасної ринкової економіки та зростаючої конкуренції потреба в ефективних способах управління організаціями значно зросла. Як один з ключових елементів управління, контроль відіграє важливу роль у забезпеченні досягнення стратегічних цілей та оптимізації управлінських процесів. Контролі не лише відстежують виконання операцій, але й допомагають швидко виявляти проблеми та приймати рішення щодо їх усунення.

З розвитком технологій та збільшенням обсягів інформації процеси управління зазнали значних змін, що робить тему цього дослідження ще більш актуальною. Сучасні інформаційні системи дозволяють здійснювати контроль у режимі реального часу та забезпечують швидке реагування на відхилення від плану. В умовах нестабільності та невизначеності ринку така гнучкість є важливою конкурентною перевагою. Крім того, контроль набуває все більшого значення, особливо в державному секторі, де прозорість і підзвітність у діяльності організацій є обов'язковими. Це вимагає застосування чітко визначених процедур контролю для забезпечення надійності та ефективності прийняття управлінських рішень. Без належного контролю організація може зіткнутися з ризиками, що впливають на її репутацію, фінансові показники та загальний рівень довіри серед зацікавлених сторін.

Тому вивчення поняття контролю та його складових є важливим завданням для будь-якої організації для підвищення ефективності управління. Контроль як функція управління дозволяє організації не тільки стежити за виконанням своїх планів, а й своєчасно адаптуватися до змін у зовнішньому середовищі, що є ключовим фактором успіху в сучасному бізнес-середовищі.

Об'єктом дослідження є система контролю як складова процесу менеджменту.

Предмет дослідження – елементи та функції контролю в управлінських процесах.

Мета роботи – проаналізувати поняття контролю в управлінні та виявити його ключові елементи для забезпечення ефективного функціонування організаційних структур.

Для досягнення встановленої мети в роботі були вирішені наступні

завдання:

- здійснено бібліографічний огляд наукових джерел щодо тематики контролю в управлінні, проаналізовано його сутність та ключові функції у забезпеченні ефективності роботи організацій.

- розглянуто різні підходи до класифікації контролю, зокрема операційного, фінансового та адміністративного, і визначено їхнє значення для досягнення стратегічних цілей.

- досліджено вплив сучасних інформаційних технологій на процеси контролю, зокрема можливості ERP-систем для автоматизації контролю в режимі реального часу.

- проаналізовано специфіку застосування контролю в різних типах організацій, з особливою увагою до державних підприємств, де основними вимогами є прозорість та підзвітність.

- розроблено практичні рекомендації для підвищення ефективності управлінського контролю шляхом вдосконалення методів та інструментів, які забезпечують оперативне реагування на зміни в бізнес-середовищі.

Етапи та результати дослідження. На початковому етапі дослідження було здійснено бібліографічний аналіз наукових джерел щодо поняття контролю як функції управління. Особливу увагу було приділено працям провідних фахівців у галузі менеджменту, серед яких А. Файоль [6], М. Вебер, а також сучасні дослідження українських вчених, таких як М. П. Герасимчук і С. В. Шарко [7]. Ці дослідження допомогли уточнити сутність та класифікацію контролю, його роль у досягненні стратегічних цілей організації, а також визначити ключові підходи до контролю, що застосовуються в сучасному менеджменті.

Наступним етапом стало вивчення компонентів контролю, зокрема оцінки ефективності, відповідності результатів запланованим цілям, виявлення відхилень і своєчасного корегування управлінських процесів. Розглядалися різні методи контролю, зокрема фінансовий, операційний та адміністративний, а також їхнє застосування на прикладі вітчизняних і міжнародних компаній. Було відзначено, що ефективність контролю значно підвищується за умов застосування комплексних інформаційних систем [5].

Далі було проведено аналіз сучасних інформаційних технологій у процесі контролю. Було виявлено, що автоматизація процесів контролю дозволяє отримувати дані в реальному часі, що сприяє швидкому реагуванню на відхилення від плану. Прикладом є використання ERP-систем, що дозволяють здійснювати моніторинг ключових показників ефективності, таких як обсяг продажів, фінансові витрати, рівень продуктивності [5]. Було наголошено, що в сучасному середовищі динамічний контроль стає важливою конкурентною перевагою, що дозволяє адаптуватися до змін на ринку.

Останнім етапом стало практичне дослідження особливостей застосування контролю в різних організаціях, включаючи державні підприємства, де прозорість і підзвітність відіграють критично важливу роль. Було проаналізовано приклади організаційних структур, де контроль спрямовано на підвищення

відповідальності співробітників, зменшення ризиків і оптимізацію витрат. Результати показали, що для державних і великих комерційних структур чітко налагоджена система контролю дозволяє ефективніше керувати ресурсами, досягати високих показників продуктивності і забезпечувати стабільний розвиток [4].

Висновок. У процесі дослідження було проаналізовано роль та значення контролю в системі управління сучасними організаціями. Встановлено, що контроль є не лише важливою функцією управління, але й ключовим фактором у досягненні стратегічних цілей підприємства. Дослідження показало, що впровадження сучасних інформаційних технологій значно підвищує ефективність контролю, забезпечуючи реальне відстеження процесів та своєчасне реагування на будь-які відхилення від плану. Розглянуті методи контролю продемонстрували, що комплексний підхід, який включає фінансовий, операційний та адміністративний контроль, дозволяє забезпечити повноцінне управління ресурсами та мінімізувати ризики в умовах мінливого бізнес-середовища.

Особливу увагу приділено аналізу контролю в державному секторі, де прозорість і підзвітність виступають як обов'язкові умови для забезпечення ефективної роботи організацій. Дослідження також показало, що організаціям слід розвивати гнучкі системи контролю, адаптовані до змін у зовнішньому середовищі, для забезпечення конкурентних переваг. Виконане дослідження підтвердило актуальність та важливість системи контролю в управлінні організацією, а також підкреслило необхідність її постійного вдосконалення та адаптації до нових викликів ринку.

Ключові слова: контроль, управління, інформаційні технології, ризики.

Список використаних джерел

1. Дафт Р. Л. Менеджмент / Р. Л. Дафт. – Київ: Видавничий дім "КМ Академія", 2019. – 720 с.
2. Армстронг М. Основи управління персоналом / М. Армстронг. – Київ: Видавничий дім "Кієво-Могилянська академія", 2021. – 640 с.
3. Воробйов М. П. Основи менеджменту / М. П. Воробйов. – Київ: Либідь, 2019. – 352 с.
4. Соломанідін Т. О. Контроль в управлінні підприємством: підручник / Т. О. Соломанідін. – Харків: Фактор, 2020. – 392 с.
5. ERP-системи та їх роль у процесах контролю / Вісник економічних досліджень. – 2023. № 1. – С. 45-56.
6. Файоль А. Загальна і промислова адміністрація / А. Файоль; пер. з фр. – Київ: Центр навчальної літератури, 2022. – 320 с.
7. Шарко С. В. Система контролю в державному управлінні / С. В. Шарко // Державне управління: теорія та практика. – 2021. – № 3. – С. 65-72.